

Рівні організації живої природи

Клітина – найменша одиниця живого

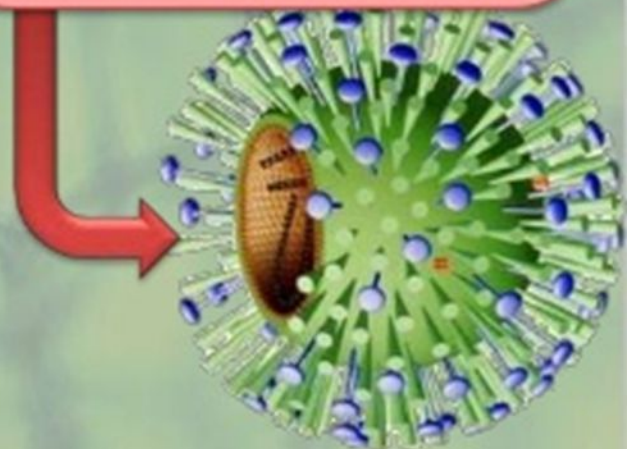

Клітина —
основна структурно-
функціональна одиниця
живих організмів,
елементарна біологічна
система

На клітинному рівні повністю прояв-
ляються всі основні риси життя:

- обмін речовин та енергії
- здатність до розмноження
- збереження й передача спадкової інформації нащадкам тощо

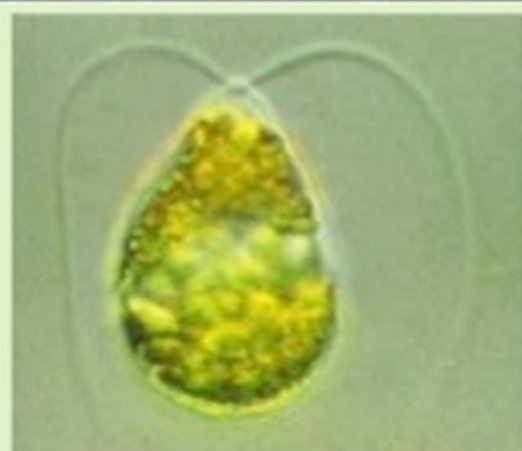
Виняток
становлять
віруси, які є
неклітинними
формами життя

Різноманітність клітинних організмів

У **багатоклітинних істот** організм існує завдяки взаємодії клітин між собою

Одноклітинний організм є водночас і самотійним цілісним організмом, адже його клітина виконує всі ті самі функції, що й багатоклітинний організм

Хламідомонада –
одноклітинна рослина

Мукор –
одноклітинний гриб

Інфузорія-туфелька –
одноклітинна тварина

Популяція - це сукупність особин одного виду, які займають певну частину ареалу, де існують протягом тривалого часу і відносно відокремлені від інших груп того ж виду.

Популяції

Вид – біологічна система із сукупності популяцій, яким властиві:

- а) морфофізіологічна подібність;
- б) вільне внутрішньовидове схрещування;
- в) утворення плідного потомства;
- г) несхрещуваність з іншими видами;
- д) спільна територія існування – ареал;
- е) пристосованість до умов існування в межах ареалу;
- є) спільне походження.

Вид є основною формою організації життя.

Екосистема - це сукупність організмів різних видів та середовища їх існування, що пов'язані між собою обміном речовин, енергії, інформації

Екосистема

Чинники живої природи

- Рослини
- Тварини
- Гриби
- Мікроорганізми

Чинники неживої природи

- Вода
- Ґрунт
- Повітря
- Сонячне світло

ПОНЯТТЯ БІОСФЕРА

- Це сукупність усіх біогеоценозів Землі, єдина глобальна екосистема вищого порядку (тобто оболонка живих організмів на планеті)

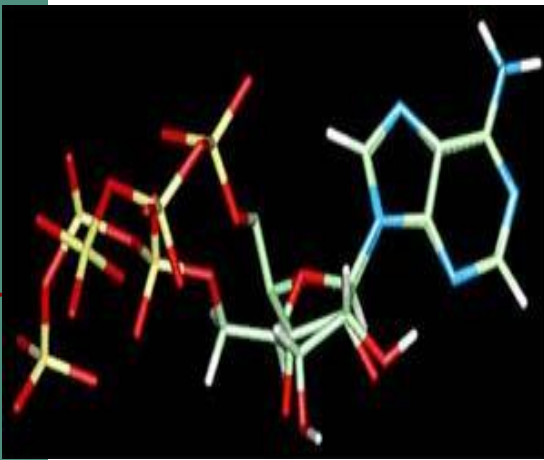
БІОЛОГІЧНІ СИСТЕМИ — це сукупність взаємопов'язаних компонентів, діяльність яких визначають їхню єдність та існування в просторі й часі.

РІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОРГАНІЧНОГО СВІТУ

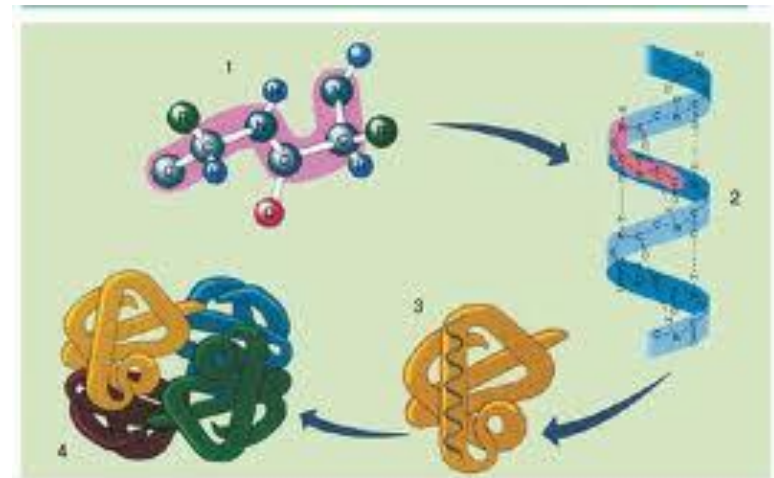
ОСНОВНІ ГРУПИ АБО СИСТЕМИ	РІВЕНЬ		
БІОЛОГІЧНІ МІКРОСИСТЕМИ	МОЛЕКУЛЯРНИЙ 		КЛІТИННИЙ
БІОЛОГІЧНІ МЕЗОСИСТЕМИ	ТКАНИННИЙ 	ОРГАННИЙ 	ОРГАНІЗМЕННИЙ <i>/організм як ціле/</i>
БІОЛОГІЧНІ МАКРОСИСТЕМИ	ПОПУЛЯЦІЙНО- ВИДОВИЙ 	БІОЦЕНОТИЧНИЙ 	БІОСФЕРА В ЦІЛОМУ

Молекулярний

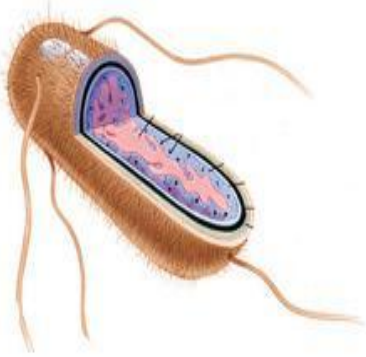
Будь-яка система складається з біологічних макромолекул:

нуклеїнових кислот, білків, полісахаридів. З цього рівня починаються процеси життєдіяльності організму: обмін речовин і перетворення енергії, передача спадкової інформації та інші.

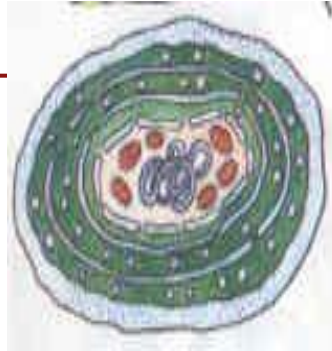

Рівні просторової організації біологічних молекул: 1 – первинний; 2 – вторинний; 3 – третинний; 4 – четвертинний

Клітинний

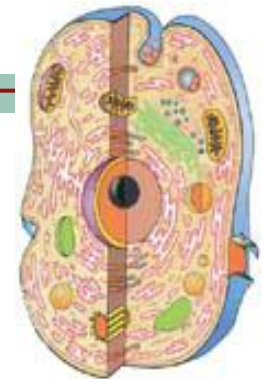
Бактеріальна клітина

Грибна

Рослинна

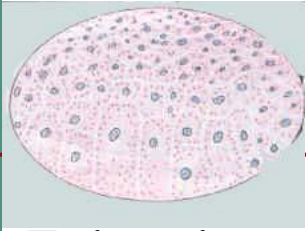

Тваринна

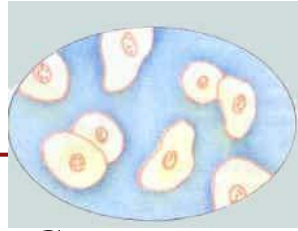
Клітина - структурна й функціональна одиниця будови, а також одиниця розвитку всіх живих організмів.

На рівні клітини координуються всі процеси: передача інформації, обмін речовин. Структури, які відповідають за виконання тієї чи іншої функції, отримали назву органоїдів чи органел. За будовою клітини, всі живі істоти поділяються на організми без'ядерні - прокаріоти та ядерні - еукаріоти.

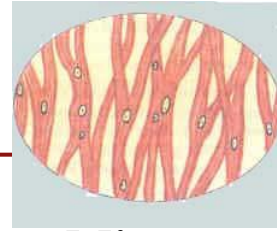
Тканинний

Епітеліальна

Сполучна

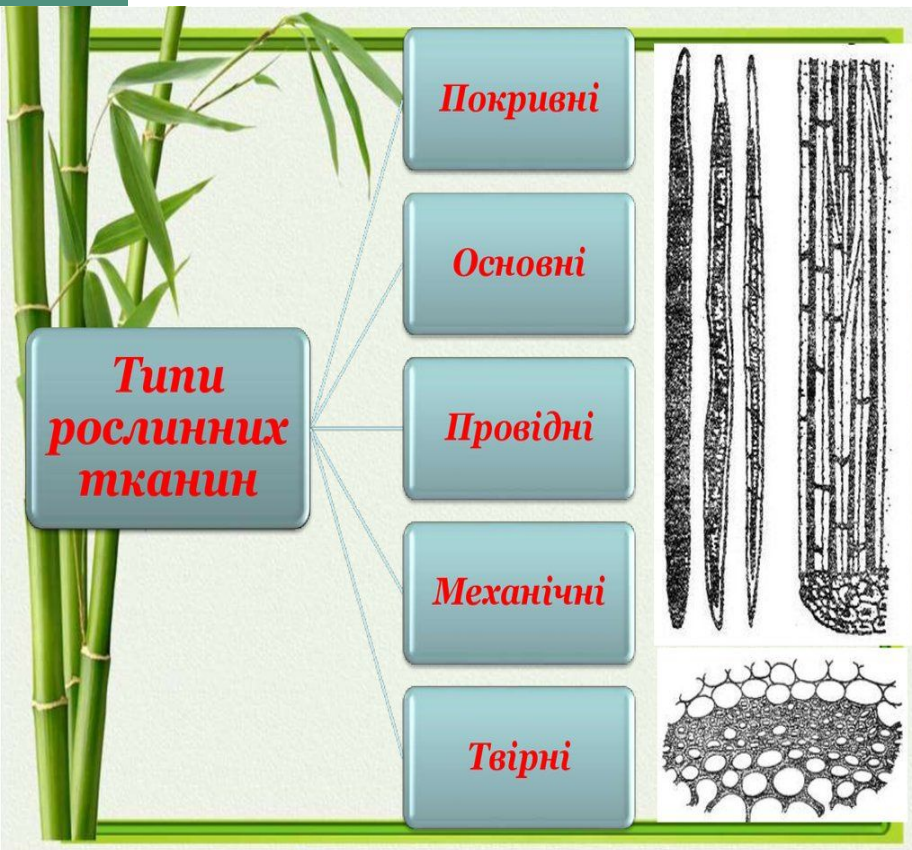

М'язова

Нервова

Клітини, схожі за будовою, походженням, виконуваними функціями, об'єднуються в тканину.

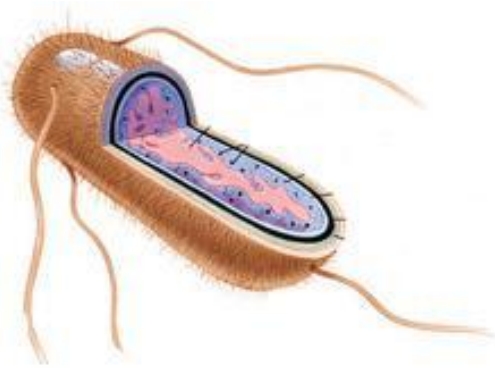

У тварин виділяють чотири типи тканин:

- епітелій - покривний, залозистий, миготливий, всмоктуючий;
- сполучна (щільна, пухка, хрящова, кісткова, кров);
- м'язова;
- нервова.

Організмовий

- Елементарною одиницею організмового рівня служить особина, яка розглядується в розвитку - від моменту зародження до припинення існування - як жива система. Найбільш високорозвинені організми складаються з систем органів. Всі клітинні організми діляться на дві природні групи - прокаріоти і еукаріоти.
- **Прокаріоти:** **Еукаріоти:**

Популяційно-видовий

- Вид розглядається як сукупність окремих груп організмів - популяцій.
- **Популяція** - це сукупність особин одного виду, що населяють певну територію і так чи інакше ізольовані від інших особин того самого виду.
- **Вид** - сукупність особин, схожих за морфофункціональними особливостями, що мають однаковий каріотип, населяючих певний ареал, вільно скрещуваних між собою та тих, що дають плідне потомство.

Популяція жаб

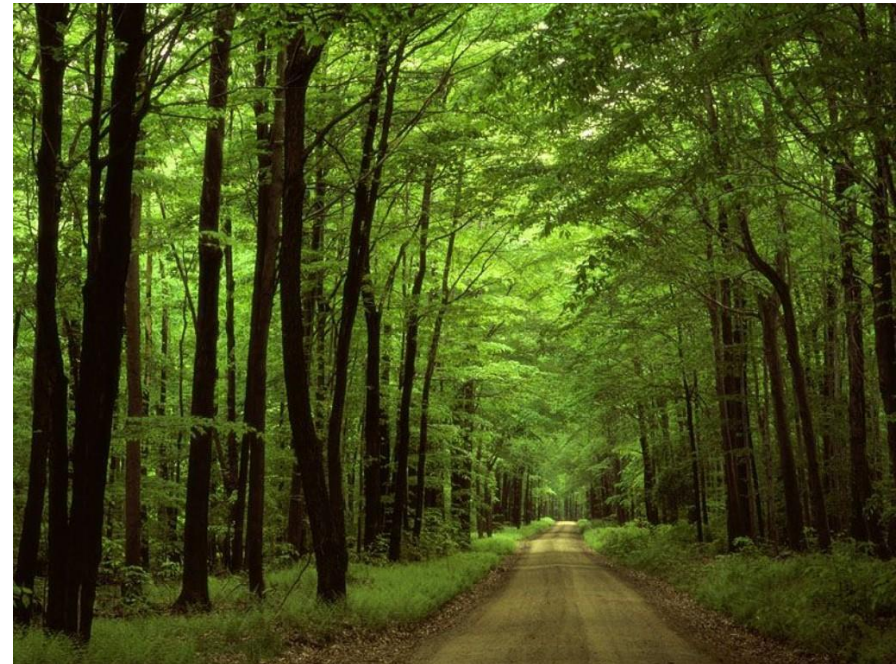
Жаба ставкова

Біогеоценологічний

Біогеоценоз - сукупність організмів різних видів і різної складності організації з чинниками місця їх існування. В результаті утворюється динамічне, але стійке співтовариство.

Екологічні чинники, що діють в біогеоценозі.

- **Абіотичні:**
температура, освітленість, вологість, рельєф місцевості.
- **Біотичні:**
взаємовплив рослин, тварин, грибів, бактерій, вірусів.
- **Антропогенні:**
вплив на живі організми людини та її господарської діяльності.

Біосферний

Біосфера - сукупність всіх біогеоценозів. Це система, що охоплює всі явища життя на нашій планеті. На цьому рівні відбувається кругообіг речовин і перетворення енергії, пов'язані з життєдіяльністю всіх живих організмів.

- Біосфера займає частини атмосфери, літосфери, гідросфери.
- На цьому рівні вивчаються глобальні проблеми Землі.

Тести:

1. На якому рівні організації вивчають спеціалізацію клітин у процесі розвитку?
- А молекулярному   Б клітинному
В організмовому   Г популяційно-видовому
2. На якому рівні організації живої матерії здійснюється кругообіг речовин між біотичною та абіотичною частинами природної системи?
- А організмовому   Б популяційно-видовому
В біогеоценологічному   Г клітинному
3. На якому рівні організації живої матерії здійснюється вільний обмін спадковою інформацією між різними представниками певного виду та передача її нащадкам?
- А організмовому   Б біогеоценологічному
В клітинному   Г популяційно-видовому
4. Який рівень організації живої матерії забезпечується взаємодією різних органів, що об'єднуються в системи органів?
- А популяційно-видовий   Б організмовий
В клітинний   Г біогеоценологічний

Домашнє завдання

1. **Опрацювати конспект.**
2. **Визначити рівні організації живої матерії таких біологічних систем: ящірка, інфузорія туфелька, серце, кишкова паличка, ставок, березовий гай, шипшина (письмово в зошиті).**